

Opgave 6 Journalistiek in tijden van oorlog

Bij deze opgave hoort tekst 8.

Inleiding

Goede journalistiek levert onafhankelijk informatie. In vreedstijd is het al een hele klus om goede, onafhankelijke journalistiek te bedrijven, in tijden van oorlog wordt dat nog moeilijker. Een extra complicatie treedt op als een traditie met een onafhankelijke pers ontbreekt. Media worden door strijdende partijen gebruikt en misbruikt en spelen een belangrijke rol in de meningsvorming. In tijden van oorlog zijn de belangen die op het spel staan zo groot dat er zeer veel druk komt te liggen op de keuzes die journalisten moeten maken.

Lees de regels 1 tot en met 93 van tekst 8.

In tekst 8 worden situaties beschreven waarin te herkennen is dat mensen gemanipuleerd worden.

- 2p 27 - Geef uit de regels 1 tot en met 93 van tekst 8 een citaat (met regelnummers) waaruit blijkt dat mensen gemanipuleerd worden.
- Licht de keus van je citaat toe en gebruik daarbij een omschrijving van het begrip manipulatie.

Lees de regels 95 tot en met 106 van tekst 8.

Uit de regels 95 tot en met 106 kun je opmaken dat Fedchenko één van de journalistieke normen hier niet toepast.

- 2p 28 - Welke journalistieke norm wordt niet toegepast?
- Leg die norm uit.

Zie de regels 95 tot en met 106 van tekst 8.

De situatie in Oost-Oekraïne kan op verschillende manieren 'geframed' worden.

Mediaframes worden vaak gelabeld met een kernachtig woord. Zo kennen we bijvoorbeeld het 'emotieframe' en het 'wedstrijdframe'. Het herkennen en benoemen van een frame kan inzicht geven in de morele houding van de journalist ten aanzien van de situatie die hij beschrijft.

- 4p 29 Geef aan de hand van de regels 95 tot en met 106 twee tegengestelde mediaframes en laat zien dat beide frames een verschillend moreel oordeel over de separatisten in Oost-Oekraïne bevatten.

Lees de regels 107 tot en met 144 van tekst 8.

In Nederland zijn journalisten niet de spreekbuis van eigenaren en dat is ook vastgelegd in een document.

- 2p 30 Hoe heet dat document en wat is daarin vastgelegd met betrekking tot het werk van journalisten?

Opgave 6 Journalistiek in tijden van oorlog

tekst 8

Journalistiek in tijden van oorlog; Oekraïners worstelen met de waarheid

(...) In de oorlog sneuvelt de waarheid als eerste. Zo ook in Oost-Oekraïne. Of het gaat over het neerschieten van de MH17 of het bestoken van burgerdoelen waarbij veel doden vallen, Russische en Oekraïense media vertellen een tegengesteld verhaal. Op sociale media barst het van foto's en filmpjes met

5
10 'bewijsmateriaal' en overal worden 'deskundigen' en 'betrokkenen' opgevoerd, met allemaal een eigen visie op de werkelijkheid.

Voor de nog jonge Oekraïense onafhankelijke journalistiek is het

15
schipperen. Breng je altijd de waarheid? Moet je aandacht besteden aan het verhaal van de vijand? (...)

StopFake

20 "Alles is anders als het oorlog is in je eigen land," verzucht Jevhen Fedchenko, docent en directeur van de opleiding journalistiek aan de universiteit van Kiev. (...)

25 Tijdens de Russische invasie op de Krim ergerden Fedchenko en zijn studenten zich zo aan de Russische propaganda die de wereld overspoelde, dat ze besloten de Oekraïense visie op de waarheid te vertellen. Ze richtten *StopFake* op, een website waar verhalen in internationale media gescreend worden op 'waar of niet waar'. Studenten journalistiek en

30
35 afgestudeerden meldden zich aan en gingen aan de slag. (...)

StopFake toont tientallen voorbeelden van beeldmateriaal dat in Rus-

sische media wordt ingezet om

40 Oekraïne in diskrediet te brengen. Met behulp van online zoekprogramma's tonen de medewerkers aan dat foto's van vermeende burgerdoden in Oost-Oekraïne in werkelijkheid lang geleden gemaakt werden in de oorlog in Tsjetsjenië of Joegoslavië. (...)

Teksten verdraaid

De plotselinge vrijlating van televisieverslaggever Nastia Stanko en haar

50
geluidsman was volgens haar ook onderdeel van de Russische propagandamachine. Na drie dagen en nachten werd het ontvoerde tweetal uit de kelder gehaald en voor een

55
groep Russische journalisten neergezet. "Ik heb niets gezegd, maar toch zag ik mezelf 's avonds terug op de Russische televisie. Te zien was dat we op een terrasje zaten met

60
thee en taart, dat we uitgehongerd besteld hadden na de vrijlating. De media suggereerden dat we dat hadden gekregen van de separatisten: "Zo goed werden zij verzorgd."

65
"Soms voel ik me een soldaat die in de frontlinie van een oorlog strijdt," zegt Stanko, die gewoon doorgaat met haar werk in het oosten. Vorige week nog maakte ze een reportage

70
in een stadje dat net was 'bevrijd' door het Oekraïense leger. De mensen waren blij dat de terreur van de separatisten afgelopen was, maar stonden ook doodsangsten uit. "Ze vroegen me of het waar is dat het

75
Oekraïense leger alle mannen tussen

de achttien en de vijftig jaar zal afmaken vanwege medewerking met de separatisten. Ik was geschokt dat zij
80 dat dachten en vond het belangrijk dat verhaal te vertellen aan het Oekraïens publiek."

Een dag later zag Stanko haar eigen reportage terug op een Russisch
85 kanaal. "Ik was verbijsterd. Ze hadden mijn verslag bewerkt en de teksten verdraaid. Zo werd als een feit gebracht dat het Oekraïense leger inderdaad mannen vermoordt. Wat
90 me het meest trof, was dat de mensen dit verhaal klakkeloos voor waar aannamen. Zij zien alleen maar Russische media en die geloven zij."
(...)

95 **Verantwoordelijkheid**

"Voor ons is er geen andere kant van het verhaal," stelt Fedchenko. "Ik noem de separatisten geen lokale opstandelingen, en vertel niet dat zij
100 vechten voor onafhankelijkheid, de Russische taal of religieuze rechten. Dat is simpelweg niet wat er aan de hand is. De oorlog wordt grotendeels gevoerd door huurlingen uit het
105 buitenland, die de lokale bevolking terroriseren." (...)

Hromadske TV en de media

Hromadske TV is een internetzender. Het is een burgerinitiatief van een
110 groep televisiejournalisten die vorig

jaar uit protest tegen censuur opstapten bij een ander tv-kanaal.

De eerste uitzending was tijdens de eerste dagen van de protest-
115 beweging Euromaidan, toen president Janoekovitsj geweigerd had een samenwerkingsverdrag met Europa te tekenen.

De eerste dagen zond de zender
120 simpelweg *livestreams* uit van de protesten, iets wat de staatszenders vertikten. Op sommige momenten trok Hromadske meer kijkers dan de gevestigde televisiemedia, een ware
125 sensatie in Oekraïne. (...)

De regering mag dan veranderd zijn, het systeem is dat niet. Nog steeds bepaalt de regering wat er uitgezonden wordt op de staatsmedia. De
130 grote commerciële media zijn in handen van oligarchen; leiders van grote bedrijven met banden met de politiek. Ook de huidige president Porosjenko, eigenaar van chocolade-
135 fabriek Rozhen, heeft een eigen kanaal: Kanaal 5, een grote zender in Oekraïne. Journalisten zijn over het algemeen spreekbuizen van de eigenaar; zij kunnen niets doen wat de
140 bedrijfsbelangen schaadt of politieke kansen verkleint. Daarmee verloor de media de afgelopen jaren het vertrouwen van het publiek, wat vaak gedesinformeerd achterbleef. (...)

naar: <http://www.vn.nl>, 4 augustus 2014